

O NEKIM ZNAČAJKAMA ARHIVISTIČKE INFORMACIJE

Azem Kožar*

UDK: 930.25:004

Azem Kožar: O nekim značajkama arhivističke informacije. Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja. Zbornik referatov z dopolnilnega izobraževanja, Maribor 7/2008, str. 53-60.

Izvirnik v bosanščini, izvleček v bosanščini in angleščini, povzetek v angleščini.

U savremenom svijetu informacija je važan resurs, koji se za razliku od nekih drugih resursa (npr. prirodnih) korištenjem ne troši, već se permanentno uvećava. Arhivistička informacija je, bez sumnje, po mnogo čemu osobena. Osim toga ona je izuzetno važna ne samo za „tekuće“ potrebe, već je njena važnost trajna, neprolazna. O nekim značajkama arhivističke informacije, u sadašnjosti i budućnosti, promišlja se u ovom radu. Osnovni cilj svega toga je ukazivanje na značaj arhivističke informacije: i kao važne spoznaje za kulturu i znanost (trajno), odnosno za aktuelne centre moći (organi vlasti svih vrsta i nivoa) kojima ona olakšava i pomaže u ostvarivanju njihovih osnovnih funkcija. Promišljanja dalje idu u smjeru kako arhivističku informaciju učiniti što važnijom u savremenom svijetu, kako bi preko svoje informatičke dimenzije arhivistika dobila na značaju, kao što je to prije 60-tak godina u zemljama socijalističke zajednice postigla kao klasična pomoćna historijska znanost.

UDC: 930.25:004

Azem Kožar: Some Characteristics of Archival Information. Technical and Field Related Problems of Traditional and Electronic Archiving. Conference Proceedings, Maribor 7/2008, pp. 53-60.

Original in Bosnian, abstract in Bosnian and English, summary in English.

In contemporary world, information is an important resource, which, contrary to other resources (e.g. natural), is not lost by use, but is permanently growing. Archival information is undoubtedly personal in many ways. Nevertheless, it is extremely important, not only for momentary needs, its importance is permanent, immortal. Some characteristics of archival information in the present and the future are discussed in this article. The main goal is to emphasize the character of archival information: as important knowledge for culture and science (permanent) and for actual power centers (government agencies) for whom it simplifies the establishment of their basic functions. Further the article discusses how to give more importance to archival information in contemporary world and how could the archival science gain more importance using it.

Ključne besede: arhivistika, arhivski podatki, dostop.

OPĆE NAPOMENE

Arhivistika je dugo vremena, pa i danas je to slučaj u zemljama u tranziciji, svrstavana u sferu humanističkih znanosti - zajedno sa historijom kao znatno ranije znanstveno profiliranom disciplinom. Danas se, pak, ona svrstava u okvire informacijskih znanosti.¹

* Prof. dr. Azem Kožar, Filozofski fakultet Univerziteta u Tuzli, Bosna i Hercegovina.

¹ Još uvijek sa malo piše o atributima arhivistike kao znanosti, tj. nedovoljno se ističu i objašnjavaju njena teorijska svojstva. Puno se više govori i piše o njenim praktičnim stranama. Smatram da je to nedopustivo, da arhivisti taj trend moraju promijeniti, jer se isticanjem samo praktične komponente ova znanstvena disciplina svodi na struku i „gura pod noge“ drugim „agresivnijim“ znanostima (historiji, pravu, informacijskim znanostima itd.).

Klasična arhivistika, koja za predmet rada ima arhivsku građu na klasičnim nosiocima informacija, isuviše je od korisnika izolirana, previše je zaokupljena pažnjom o originalnosti arhivskog dokumenta, te je otuda na određen način postala konzervativna za društvene i znanstvene potrebe. Najdirektnije je vezana za historiju, kojoj i danas predstavlja važan istraživački poligon, posebno za još uvijek tradicionalan pristup historičara arhivskom dokumentu, gdje sve polazi i završava se preko originalnog arhivskog dokumenta.

Druga veoma važna i trajno aktualna „veza“ arhivistike je sa pravom. To se ponajviše ogleda kroz podjeljenju nadležnost nad arhivskom građom u nastajanju uređenom u sistemu administrativnog poslovanja.

Naime, administracija (zakonodavna i izvršna vlast) je uglavnom kreator i naredbodavac postupaka sa dokumentima u sistemu kancelarijskog poslovanja. U okviru pravnih znanosti se izučavaju sistemi administrativnog poslovanja, a u okviru arhivistike se na ove poslove gleda kao na prvu fazu jedinstvenog odnosa sa arhivalijama (nastajanje, zaštita, čuvanje, korišćenje).²

Značajno drugačija, u suštini složenija, je uloga arhivistike kao informacijske znanosti u okvirima savremenog informatičkog okruženja koje se zasniva na informacijama i komunikacijama. Obje su (informacije u komunikacije) permanentno uticale na tehničku i socijalnu dimenziju razvoja društva. Njima se bave: informatika, teorija informacija, kibernetika, komunikologija i elektronika, ali i mnoge druge znanstvene discipline.

Sa arhivističkog stajališta informacija je prvenstveno elektronski zapis (umjesto klasičnog arhivskog dokumenta) koji je nastao (ili nastaje) u procesu materijalnog i duhovnog stvaralaštva uopće. Ona je mjerljiva veličina.

Za arhivistiku je najvažnija njena sadržajna, tj. autentično vjerodostojna dimenzija. Komunikacija nam, pak, omogućava da sistemom komuniciranja (posredstvom ljudi i uređaja) uočavamo informaciju. Njihova veza je prirodna i neodvojiva.

O INFORMACIJI UOPĆE

Informacija je u informatičkom društvu postala treći dominantni resurs, uz materiju i energiju, koji se, za razliku od prva dva, ne troši, već se korišćenjem uvećava. Posjedovanje informacija smatra se danas velikim bogastvom i izvorom moći.³ Postoji cijeli spektar vrsta i tipova informacija. Prema tipu informacije mogu biti binarne i digitalne.

Posredstvom raznovrsnih tehničko-tehnoloških sistema čovjek je najčešći proizvođač i potrošač informacija. U savremenim informacijskim sistemima⁴ integrirane su sve vrste i tipovi informacija. To omogućava svođenje informacija na

² Više o tome vidi: Azem Kožar, *Neki aspekti političke indoktrinacije historiografije i arhivistike*, Zbornik radova Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli, br. 5, Tuzla 2004, 15-28; Azem Kožar, *Arhivistika u teoriji i praksi*, Knj. 2, Tuzla 2005, 127-136.

³ *Grupa autora, Osnovi informatike*, Zagreb 1988, 165.

⁴ *Informacioni sistem predstavlja „skup procedura i metoda za redovito planiranje, prikupljanje, analizu i prezentiranje informacija...“*. (E. Delibašić, E. Hadžikadunić, *Muzej u informatičkom okruženju*, Zenica 2006, 47).

isti format, istu digitalnu predstavu i na jedinstven sistem postupaka u njihovom korišćenju.

Znanost koja se zasniva na informaciji kao temeljnom resursu (osnovnom proizvodu) i računaru kao osnovnom sredstvu za rad, naziva se informatika. Informatika se bavi oblikovanjem, slanjem, prenošenjem, primanjem, obradom i upotrebom informacija. Njen razvoj potpomažu savremene računarske (informaciono-komunikacijske) tehnologije.⁵

U tijesnoj je vezi sa teorijom sistema, teorijom informacija, teorijom upravljanja, kibernetikom, računarskom tehnologijom, telekomunikacijama, kao i sa mnogim drugim znanstvenim oblastima, među kojima je i arhivistika. Jedna informacija ne može se smatrati ekskluzivnim „vlasništvom“ bilo koje znanosti posebno, već više njih zajedno. Danas se sve više postavlja pitanje kvaliteta nego kvantiteta informacija. Jedna od osobito značajnih informacija koje osim operative imaju trajnu i širu društvenu vrijednost (kulturnu, naučnu, estetsku, umjetničku i dr.) je arhivistička informacija.

Izazove koje nudi savremeno informatičko društvo mogu se spoznati i riješiti (bar u određenoj mjeri) putem informatizacije, internetizacije, integracije i intelektulazacije (akronim ove sintagme: 4i).⁶

Ovih nekoliko naprijed iznijetih naznaka i konstatacija o informatičkom društvu i globalizacijskim procesima, jasno potvrđuju konstataciju o značaju informacije, te o zavisnosti informacijskih znanosti međusobno i sa drugim znanostima koje se u većoj ili manjoj mjeri na njih naslanjaju.

Mjesto arhivistike kao informacijske znanosti u tome sistemu znanosti je veoma značajno. Međutim, u svim tim dodirima znanosti koje vode znanstvenim integracijama, čiji je finalni produkt cjelovita i vjerodostojna informacija, nužno je očuvati jedinstvo arhivističke informacijske komponente: prikupljanje, čuvanje, zaštitu, sređivanje, obradu i korišćenje arhivske građe i informacija svake vrste i namjene koje ona pruža.

O PRISTUPU INFORMACIJAMA

U svijetu se od usvajanja Opće deklaracije o pravima čovjeka⁷ veliki značaj pridaje stanju ljudskih prava i sloboda, a što razvojem informacionih tehnologija dobija nove modalitete ostvarenja. Ni o jednom drugom pitanju savremenog svijeta ne postoji tolika (gotovo apsolutna) saglasnost (konsenzus) a da je istovremeno mogućnost njegove implementacije toliko upitna, nejednaka a nerijetko i nemoguća.

⁵ Više o određenu informatike kao znanosti vidi: Stevica Krsmanović, *Poslovna informatika*, Beograd 1989, 7; Miroslav Tuđman, *Teorija informacijske znanosti*, Zagreb 1990, 13, i dr.

⁶ Željko Panian, *Quo vadis informatika*, BYTE, br. 2, Zagreb 1992, 7. U najkraćem, četiri naznačene komponente akronima 4i znače: informatizacija utiče na promjenu organizacionih struktura procesa informatizacije, internetizacija omogućava dostupnost informacija u novom virtualnom prostoru, integracija osigurava procese integracije tehnologije, postupaka i informacija, a intelektualizacija osigurava, primjenom sofisticiranih dostignuća informacione tehnologije, novi prostor za intelektualni rad koji postaje glavni nosilac globalnog društvenog napretka.

⁷ Deklaraciju je usvojila Generalna skupćina Ujedinjenih naroda 10.12.1948. godine.

Sve ove «gradacije» u ostvarenju ljudskih prava i sloboda, pa i po pitanju arhivističke informacije, prisutne su i danas u svijetu.⁸

Osnovna svrha ovih i drugih propisa ove vrste u savremenom građanskom društvu je da se učini transparentnim rad organa vlasti (zakonodavne, sudske i izvršne) i cjelokupnog javnog sektora (institucija sistema), da svaki građanin i drugi subjekti sistema budu pravovremeno, cjelovito i tačno obavješteni o njihovom radu kako bi mogli uspješno participirati u ukupnim procesima u društvu, čime se sužava prostor za deformacije svake vrste. Pad informacijom se ovdje podrazumjeva svaki materijal kojim se prenose činjenice, mišljenja i podaci, te bilo koji drugi sadržaji bez obzira na oblik i druge osobenosti. Javnim informacijama je načelno pristup dozvoljen bez ograničenja, dok su informacije obilježene nekim stepenom povjerljivosti (državna tajna, strogo povjerljivo i povjerljivo) nedostupne. Ograničenja u pristupu informacijama su prisutna i kada su u pitanju osobni podaci građana.

Sve ove informacije se posmatrano sa arhivističkog stajališta, nalaze u registraturnoj građi, uglavnom dok se ona nalazi u registraturama. U toj operativnoj fazi arhivi ne mogu da bitno utiču na stepen njene dostupnosti javnosti, ali je za arhivsku struku i znanost od ogromne važnosti da su te informacije dostupne, jer se samim tim uvodi red u njihovo korištenje. Iako sve one nisu sadržane samo u arhivskoj građi već i u registraturnom materijalu, uvođenje reda u korišćenje i pristup informacijama znači istovremeno i skretanje pažnje svim društvenim činiocima na njihov značaj i obavezu zaštite i čuvanja do predaje nadležnom arhivu. Dakle, iako arhivisti nisu pozvani da brinu o distribuciji informacija iz registraturne građe, da ih kontroliraju i usmjeravaju, već da vode brigu o trajnoj zaštiti onog dijela koji ima trajan karakter, ipak su ovo dvije strane jednog istog pitanja koje se međusobno prožimaju.

U osnovi, bilo kojim putem da se krene: od pojedinačnog ka općem (induktivno) ili od općeg ka pojedinačnom (deduktivno), potreban je veoma stručan i konzistentan pristup. Za arhivsku znanost, pravno uređen i funkcionalan sistem pristupa informacijama predstavlja jedinu mogućnost da se stigne do cilja: a to su cjeloviti arhivski fondovi.⁹

Pristup informacijama, pohranjenim u arhivskim fondovima i zbirkama koji se čuvaju u arhivima, reguliran je arhivskim propisima. Međutim, u Bosni i Hercegovini, zbog njene administrativne razuđenosti, ne postoji sinhroniziran i harmoniziran arhivski pravni sistem, mada su ovi propisi prilično kompatibilni sa naprijed

⁸ U Bosni i Hercegovini je uslijed složene administrativne strukture (država, entiteti, kantoni, općine), nominalna strana ovog pitanja imala dugu evoluciju, tako da se prvi konkretni propisi koji tretiraju pravo na pristup informacijama svih vrsta i svih nivoa još uvijek uobličavaju. Ovdje svakako treba razlučiti propise koji se bave pravom pristupa informacijama uopće i propise koji se bave korišćenjem informacija sadržanim u arhivskoj građi pohranjenoj u arhivima.

Pravni okvir za pitanja prava pristupa informacijama čini Ustav Bosne i Hercegovine (Anex 4 Dejtonskog mirovnog sporazuma iz 1995), te sa njim pet kompatibilnih zakona: Zakon o slobodi pristupa informacijama («Sl. glasnik BiH», br. 28/2000), Zakon o zaštiti ličnih podataka («Sl. glasnik BiH», br. 32/2001), Zakon o agenciji za informacije i zaštitu («Sl. glasnik BiH», br. 15/2002), Zakon o centralnoj evidenciji i razmjeni podataka («Sl. glasnik BiH», br. 32/2001) te Zakon o osnovama javnog radio-televizijskog sistema Bosne i Hercegovine («Sl. glasnik BiH», br. 29/2002). Kao provedbeni pravni propis od značaja je i Pravilnik o sigurnosti podataka («Sl. glasnik BiH», br. 39/2002), te, posebno, Zakon o zaštiti tajnih podataka. Osim ovih postoje i propisi (zakoni i podzakonski akti) donijeti na nivou entiteta. Međutim, ovim i drugim propisima nije u cjelosti uobličen sistem pravne regulative o pitanjima prava pristupa informacijama.

⁹ Tako npr. Zakon o slobodi pristupa informacijama («Sl. glasnik BiH», br. 28/2000), obavezuje imaoce javne građe da sačine vodiče za informacije koje posjeduju, a što u stvari predstavlja svojevrsan popis registraturne građe, čime se direktno utiče na njenu sredenost kao uvjet za pravilno rukovanje, čuvanje i zaštitu.

naznačenim općim propisima. Osim što omogućavaju korišćenje arhivske građe, arhivi takođe izdaju građanima (i pravnim licama) i dokaze o činjenicama iz pohranjene arhivske građe, a što je osim arhivskih regulirano i propisima o upravnom postupku. Dakle, arhivskim propisima upotpunjen je sistem pravne regulative u pristupu informacijama, čime su bar nominalno, date mogućnosti da ovaj važan društveni segment funkcioniра.¹⁰

O OSOBENOSTIMA ARHIVISTIČKE INFORMACIJE

Za korišćenje informacija iz u arhivima pohranjene arhivske građe, osim postojanja odgovarajućih propisa, kudikamo je važnija praktična strana problema. Ona se sadrži u tome da li su osigurane pretpostavke da informacije u vidu cjelovitih arhivskih fondova postoje, potom da li su fondovi arhivistički sređeni, da li postoje obavještajna sredstva, a naročito da li su podaci umreženi na internet i druge računarske mreže?

Malo je zemalja u svijetu u kojima su svi ovi elementi, bolje reći, pretpostavke, za posjedovanje cjelovite arhivističke informacije ispunjeni. Između ostalog iz brojnih razloga arhivski fondovi su nekompletni: nebriga registratura, elementarne nepogode, namjerno uništavanje dokumenata radi zataškvanja određenih postupaka pojedinaca i grupa itd. Specijalni arhivi ne postoje u mnogim zemljama tranzicije, što ima za posljedicu neadekvatnu brigu o arhivskoj građi koja je označena određenim stepenom tajnosti. A upravo ta građa je od ogromne važnosti kao izvor važnih informacija. Nekompletnost arhivskih fondova objektivno onemogućava pronalaženje velikog broja informacija. Osim toga i arhivistička nesređenost arhivskih fondova i zbirki¹¹ značajno utiče na dostupnost u njima sadržanih informacija.

Informatizacija arhiva je takođe necjelovita. U velikom broju zemalja u tranziciji ne postoji jedinstven arhivski informacioni sistem na nivou države, niti su po jedinstvenim standardima urađene odgovarajuće baze podataka koje bi mogle poslužiti za prenos na internet i druge računarske mreže. Sve to znači da se posredstvom informacionih sistema ne mogu dobiti potrebne arhivske informacije.

Iz naznačenih i niza drugih razloga arhivi su postali na određeni način „usko grlo“ u ostvarenju ljudskih prava.¹² Korisnici su prisiljeni da i po nekoliko puta dolaze u arhive i gube ogromno vrijeme da bi dobili potrebnu informaciju koja im pomaže da ostvare neko svoje pravo. Ovo je posebno prisutno u novije vrijeme u zemljama u razvoju, gdje građani tragaju za dokazima za ostvarenje prava na imovinu, a što je u

¹⁰ Postoji Zakon o arhivskoj građi i Arhivu Bosne i Hercegovine na nivou države, zakoni na nivou entiteta, te na nivou nekoliko (od postojećih deset) kantona. Iako se oni međusobno donekle razlikuju po pristupu i rješenju nekih pitanja (i pojmovno i strukturalno), ipak svi oni, manje ili više, tretiraju pitanja korišćenja arhivske građe u arhivima, o čemu na nekim niovima postoje i pravilnici kao provedbeni akti. Zajedničke su im odredbe o dostupnosti građe za korišćenje u kulturne, znanstvene i druge svrhe svim građanima bez obzira na vjersku, nacionalnu i polnu pripadnost. Ograničenja postoje u korišćenju građe koja sadrži podatke od posebnog značaja, kojima se dovodi u pitanje lična i druga sigurnost i diskreditacija itd.

¹¹ Na primjeru Bosne i Hercegovine to izgleda ovako: prema istraživanju iz 1990. godine u arhivima Bosne i Hercegovine je bilo sređeno svega 58% arhivske građe (Standardi i normativi za arhivsku djelatnost BiH, Sarajevo 1991, 104), a prema istraživanjima iz 1998. samo u posljednjem ratu (1992-1995) stradalo je cca 81.000 metara dužnih arhivske građe Bosne i Hercegovine. (Azem Kožar, *Stradanje arhivske građe Bosne i Hercegovine*, Sodobni arhivi, br. 21, Maribor 1999, 287-292).

¹² Tako se npr. Arhivu Tuzlanskog kantona za odgovarajuće dokaze iz pohranjene arhivske građe godišnje obrati i po nekoliko hiljada građana. Većina njih zahtijeva dokaze u vezi sa restitucijom. Iz svih naznačenih razloga, ponajviše zbog nepreciznosti ili nekompletnosti fondova Arhiv pozitivno odgovori na oko 65% zahtjeva. Oko 35%, tj. svaki treći građanin nije mogao dobiti potrebnu informaciju. (Evidencije Arhiva Tuzlanskog kantona).

vezi sa procesom restitucije, tj. povrata nacionalizirane i ekspropirane imovine građanima i pravnim subjektima, naročito vjerskim zajednicama od strane države.

Ako kao orijentacione koristimo naznačene podatke Arhiva Tuzla, činjenica da svaki treći građanin može ostvariti pripadajuće mu pravo na nekretnine u postupku restitucije, dovoljno je alarmantan podatak i za arhivistiku i za institucije sistema da promišljaju o promjeni takvog stanja. Međutim, i jedni i drugi još uvijek ne poduzimaju odgovarajuće korake. Arhivistika, zato što je nedovoljno zrela znanstvena disciplina koja ne zna kako treba nametnuti značaj svoga znanja društvu, a aktualni politički sistemi zato što još uvijek nisu u dovoljnoj mjeri prepoznali značaj arhivske djelatnosti između ostalog i u funkciji „ispravljača“ neefikasnosti u upravljanju, odnosno u demokratizaciji društvenih odnosa. Ovo je, razumljivo, i u vezi sa tim u kojoj mjeri aktualni sistem vlasti teži demokratizaciji društvenih odnosa i procesa.

Cjelovit odgovor na ovo pitanje je teško dati bez odgovarajućih istraživanja. Međutim, izvjesno je da vladajuće vrhuške, posebno društava u tranziciji, na neki način strahuju od pisanih tragova o svom djelovanju, a što se odražava i na odnos prema cjelokupnoj arhivskoj građi. Na posljedice svega toga ukazuje se između ostalog od strane strukovnih organizacija i drugih asocijacija sa nivoa Ujedinjenih nacija i Evropske zajednice. Između ostalog, neadekvatan odnos političkih struktura u Bosni i Hercegovini prema kulturnom naslijeđu utvrdio je Komitet eksperata koji je na zahtjev Evropske Unije septembra 2002. izradio poseban Izvještaj o kulturnoj politici u Bosni i Hercegovini.¹³

Iz svega naznačenog slijedi konstatacija da arhivistička informacija prolazi kroz dug i složen sistema uobličavanja, čuvanja, pronalaženja i korišćenja. Zbog svega toga ona je veoma važna pa i nezamjenjiva (nenadoknadiva). Od brojnih njenih funkcija i osobnosti ovdje je bitno uočiti njen značaj u ostavrenju ljudskih prava i sloboda savremenog globaliziranog svijeta, pa otuda i za njegov svaki segment, tj. za za svaku državnu (administrativnu) cjelinu. Ta činjenica, svakako, podrazumjeva i pridavanje odgovarajućeg značaja onim znanjima koja upravljaju arhivističkom informacijom, prije svega zbog toga što ona direktno utiče na funkcionalnost svakog centra moći (institucija sistema).

Ugradnja ovih činjenica u adekvatan sistem vrijednosti u kojem se približno jednako pridaje značaj svim sudionicima arhivske informacije, značila bi radikalnu promjenu svijesti o ulozi arhivističkih znanja za društvo u cjelini. To je realnost koju arhivisti kao intelektualni kapital mogu pretvoriti u prednost koja sa sobom donosi i materijalno i drugo blagostanje ove djelatnosti, nešto slično vremenu socijalističke epohe kada je potreba za znanjima iz historije (mada se prije svega radilo o historiji radničkog i narodnooslobodilačkog pokreta) klasičnu arhivistiku učinila neophodnom i značajnom.

¹³ Projekat „Kulturna politika u Bosni i Hercegovini (ekspertski izvještaj)“ Upravnog komiteta za kulturu Vijeća Evrope od 10. 09. 2002.

ZAKLJUČAK

Arhivska građa sadrži obilje informacija čije korišćenje direktno utiče na stepen ostvarenja ljudskih prava i sloboda, tj. na demokratizaciju ukupnih odnosa u svakoj sredini. Mnoga od tih prava se ostvaruju preko arhiva: posredno (dok je građa u registraturi) i neposredno - izdavanjem informacija kao dokaza iz arhivskih fondova i zbirki. Na taj način arhivi utiču na mogućnost ostvarenja jednog od najvećih dometa civiliziranog svijeta - a to su ljudska prava. U kojoj će mjeri ona biti ostvarena ponajviše zavisi od dva nezaobilazna faktora:

1. Od karaktera političkog sistema koji apliciraju određene strukture vlasti, a koje su životno zainteresirane da profiliraju demokratski sistem u kojem će građani nesmetano ostvarivati svoja prava, i
2. Od institucija sistema kao neposrednih realizatora ustavnih i zakonskih određenja, među kojima arhivske institucije imaju zapaženo mjesto i ulogu, posebno u procesima restitucije koji se provode u zemljama u tranziciji.

Brojni uzroci utiču na sačuvanost, ažurnost i dostupnost informacija pohranjenih u arhivskoj građi. Uglavnom se sve svodi na nivo razvoja arhivske struke i znanosti u određenoj sredini. Iako su arhivisti poodavno prepoznali tu svoju nezaobilaznu ulogu u demokratizaciji odnosa u društvu, oni ipak, još uvijek ne koriste ovo pitanje kao generator razvoja svoje struke i znanosti.

Niti arhivistika koristi demokratske procese i potrebe društva za arhivističkom informacijom (koje nemože biti bez cjelovitih arhivskih fondova), niti, pak, vladajuće političke strukture zemalja u tranziciji prepoznaju značaj arhivističke informacije u demokratizaciji društvenih odnosa koja bi rezultirala ostvarenjem ljudskih prava i sloboda. Ipak, ti procesi prepoznavanja međusobne zavisnosti i uslovljenosti arhivističke informacije i demokratizacije društvenih odnosa su svuda u svijetu započeti, mada za sada više od strane sudionika arhivističke informacije nego od strane institucija sistema kao instrumenta ostvarenja.

SUMMARY

SOME CHARACTERISTICS OF ARCHIVAL INFORMATION

Archival records contain wealth of information whose usage directly influences the degree of realization of human rights and freedoms, i.e. democratization of all relations in every environment. Many of these rights are realized through the archives: indirectly (while the records are still being registered) and directly by issuing information as evidence from the archival fonds and collections. In that way archives influence the possibility for the realization of one of the largest scopes of the civilized world - which is the human rights. To what extent they would be implemented depends mostly on two obligatory factors:

1. The character of political system applied by certain government structures which are interested in profiling the democratic system in which citizens can use their rights freely.
2. Institutions of a system as immediate implementer of constitutional and legal definitions among which the archival institutions have a significant place and

role, especially in the restitution processes which are implemented in the countries in transition.

Numerous causes affect the preservation, correctness and the availability of information stored in archival records. Basically, it all comes down to the level of development of the archival profession and science in a certain environment. Although, archival experts recognized their role in the democratization of the relationships in a society long time ago, they still do not use this issue as a generator of the development regarding their profession and science.

Neither does archival science use democratic processes and society-needs for archival information (which cannot exist without complete archival fonds) nor do ruling political structures of the countries in transition recognize the importance of archival information in the democratization of social relations which might result in the implementation of human rights and freedoms. However, these processes of recognizing mutual dependence and connection of archival information and the democratization of human relations have been initiated all over the world although presently more by the participants in the archival information than by the institutions of a system as the instruments of implementation.